

11010 - KEŞKE (ŞAYET/EĞER) KELİMESİNİ KULLANMANIN HÜKMÜ

Soru

Bir kimse, bir adamı: "Şayet şöyle yapmış olsaydın, bundan hiçbir şey başına gelmezdi." demişti. Bunu işiten kimse de ona, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bu kelimeyi (lev/keşke/şayet kelimesini) kullanmayı yasakladığını ve sahibini küfre götüren bir kelime olduğunu, söylemişti. Başka birisi de şöyle demişti: "Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-, Musa -aleyhisselâm- ile Hızır -aleyhisselâm- kıssasında şöyle demiştir: **يَرْحَمُ اللَّهُ مُوسَىٰ لَوَدِدْنَا لَوْ كَانَ صَبَرَ حَتَّىٰ**] **يُقَصِّ عَلَيْنَا مِنْ أَمْرِهِمَا**] متفق عليه "Allah Musa'ya merhamet etsin. Keşke (Musa) sabretseydi de Musa ve Hızır'ın kıssası bize (tam olarak) anlatılmış olsaydı." Başka birisi de şu hadisi delil göstermişti: **الْمُؤْمِنُ الْفَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلِّ خَيْرٍ أَحْرَصُ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنَ بِاللَّهِ، وَلَا تَعْجِزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قَدَرُ اللَّهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ**] رواه مسلم "(Hayırlı amellerde, Allah'a taatte ve zorluklara sabır göstermekte) kuvvetli mü'min, zayıf mü'minden, Allah'a daha hayırlı ve daha sevimlidir. (Her ikisinin de mü'min olması sebebiyle) hepsinde hayır vardır. Yararına olan şeyde (Allah'a taattte) hırslı ol. Allah'tan yardım dile, (taat ve yardım istemekte) âciz olma (tenbellik gösterme)! Sana bir şey isâbet ederse, 'keşke şöyle şöyle yapsaydım da bu başıma gelmeseydi' deme. Fakat 'Allah'ın takdiridir. O ne dilerse, onu yapar' de. Çünkü 'keşke' şeytanın ameline yol açar (şeytan, kadere karşı gelmesi için onun kalbine vesvese verir)." Bu hadis, yukarıdaki hadisin hükmünü kaldırmış (neshetmiş) oluyor mu?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Allah Teâlâ ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in söylemiş olduğu her şey haklıdır.

"Lev: Keşke/şayet " kelimesi iki şekilde kullanılır:

Birincisi: Geçmişte olana üzölmek ve takdir olunan şeye sabretmemektir. Allah Teâlâ ve elçisi

Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in yasakladığı işte budur.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُزًى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ [سورة آل عمران الآية: ١٥٦]

"Ey îmân edenler! Siz de, inkâr edenler ve (rızk aramak için) yeryüzünde yolculuğa çıkan (ve ölen) veya savaşan (ve öldürülen) kardeşleri hakkında: 'Şayet onlar (yolculuğa çıkmasalar veya savaşmasalar ve) yanımızda kalsalardı ölmezler ve de öldürülmezlerdi' diyenler gibi olmayın (onlara benzemeyin). Allah, bu sözü onların kalplerine bir hasret (ve hüzn) olarak yerleştirdi. (Yolcu veya savaşan da olsa, onun hakkında hayatı takdir edip) yaşatan ve (mukim de olsa eceli sona ereni) öldüren yalnızca Allah'tır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir." [1]

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in yasakladığı şey, işte budur.

Nitekim Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قَدَرُ اللَّهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنْ لَوْ تَفَتَّحَ عَمَلُ الشَّيْطَانِ [رواه مسلم]

"Sana (istemediğin) bir şey isâbet ederse, 'keşke şöyle şöyle yapsaydım da bu başıma gelmeseydi' deme. Fakat 'Allah'ın takdiridir. O ne dilerse, onu yapar' de. Çünkü 'keşke' şeytanın ameline yol açar (yani üzülmene ve sabırsızlık göstermene sebep olur. Bu da zarar verir, fayda vermez. Bilakis başına gelen şeyin senden şaşmayacağını, başına gelmeyen şeyin de sana asla isabet etmeyeceğini bilmen gerekir.)"[2]

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

[مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ] [سورة التغابن الآية: ١٨]

"Allah'ın izni (kaza ve kaderi) olmadan (kimseye) hiçbir musibet isâbet etmez. Kim Allah'a îmân ederse, Allah onun kalbini hidâyete (emrine teslim olmaya ve kaderine rızâ göstermeye) iletir. Allah her şeyi hakkıyla bilendir." [3]

Âlimler şöyle demişlerdir:

"Bu, kendisine isabet eden musibetin Allah Teâlâ katından olduğunu bilen ve ona rızâ gösterip teslim olan kimsedir."

İkincisi:

1.Örneğin Allah Teâlâ'nın:

[لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ] [سورة الأنبياء الآية: ٢٢]

"Şayet göklerde ve yerde, Allah'tan başka (onları çekip çeviren) ilahlar olsaydı, onların düzeni kesinlikle bozulurdu.Arş'ın Rabbi olan Allah, onların (inkârcıların) nitelendirdikleri şeylerden münezzehtir." [4]

Buyurduğu gibi, "lev:keşke/şayet" kelimesi,faydalı bir ilmi açıklamak için söylenmiştir.

2.Örneğin Allah Teâlâ'nın:

[وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ] [سورة القلم الآية: ٩]

"Onlar isteseler ki, sen (onların dînlerine) müsamahakâr davranasın, böylece onlar da sana müsamaha gösterebilirler." [5]

Buyurduğu gibi, "lev:keşke/şayet" kelimesi, iyiliği sevmek ve onu istemek için söylenmiştir.

Bunun misali, bir kimsenin şöyle demesidir:

"Falancanın sahip olduğunun bir benzeri bende olsaydı, ben de onun yaptığının bir benzerini yapardım."

Bu ve buna benzer şekilde "lev: keşke/şayet" kelimesini kullanmak, câizdir.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şu hadisi:

[يَرْحَمُ اللَّهُ مُوسَى لَوَدِدْنَا لَوْ كَانَ صَبْرًا حَتَّى يُقَصَّ اللَّهُ عَلَيْنَا مِنْ خَبْرِهِمَا] متفق عليه

"Allah Musa'ya merhamet etsin. Keşke sabretseydi de Allah Teâlâ Musa ile Hızır'ın haberini bize anlatmış olsaydı."[\[6\]](#)

Allah Teâlâ'nın şu sözü kabilindedir:

[وَكُفُوا لَوْ تَدَّهِنُ فَيُدْهِنُونَ] [سورة القلم الآية: ٩]

"Onlar isteseler ki, sen (onların dînlerine) müsamahakâr davranasın, böylece onlar da sana müsamaha gösterebilirler."[\[7\]](#)

Zirâ Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve sellem- Allah Teâlâ'nın, Musa ile Hızır -aleyhimesselâm-'ın haberini anlatmasını istemiştir.

Bu sebeple Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- sabrı sevdiğini açıklamak için bunu zikrederek ondaki faydaları bilmiştir. Yoksa Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den, takdir olunan şeye karşı sabırsızlık göstermek, üzölmek ve sabrı terketmek gibi bir durum hasıl olmamıştır.

Yine de en doğrusunu Allah Teâlâ bilir.

Şeyhul-İslâm İbn-i Teymiyye, 'Mecmû'ul-Fetâvâ'l-Kubrâ', cilt: 9, sayfa: 1033

Muvaffakiyet Allah'tandır.

[\[1\]](#) Âl-i İmrân Sûresi: 156

[\[2\]](#) Müslim

[\[3\]](#) Teğâbun Sûresi: 11

[\[4\]](#) Enbiyâ Sûresi: 22

[5] Enbiyâ Sûresi: 22

[6] Buhârî ve Müslim

[7] Enbiyâ Sûresi: 22